

TELEGRAFUL ROMANU.

Telegrafu' este Dumineca si Joi'n, la fie-care d'ou' septemani cu adausu Foisio'rei. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditur'a foiei, pe afara la 3. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adreseate c'atra expeditura. Pretulu' prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7 fl. v. n. iar pe o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 95.

ANULU XXIV.

Sabiu 28 Novembre (10 Dec.) 1876.

tr'ocelehite parti ale Transilvaniei si pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. v. n. o jumetate de anu 4 fl. v. n. Pentru prinu. si tieri streine pe anu 12 1/2, anu 6 fl. Inseratele se platescu pentru int'ala ora cu 7 cr. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2, cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2, cr. v. n.

ad. Nr. 3305. Scol.

Programu de invetiamentu

pentru sc'olele normali de confessiunea gr. or. rom'ana in archidiece'sa gr. or. rom'ana din Transilvania.

Obiecte de invetiamentu.

A. Pentru baieti:

1. Doctrin'a religiunei si a moralului.
2. Gramatic'a (limb'a materna) si alta obligata, (unguresca).
3. Aritmetic'a si geometria.
4. Fisie'a si istoria naturale cu privire mai alesu la agricultura si industria.
5. Geografi'a si istoria (universale si a patriei).
6. Fundamentele economiei rurale.
7. Studiulu constitutiunei patriei.
8. Cantu.
9. Caligrafi'a si desemnu.
10. Gimnastic'a cu privire la exercitiile militari.

B. Pentru copile:

1. Doctrin'a religiunei si a moralului.
2. Gramatic'a (limb'a materna) si una obligata, (unguresca).
3. Aritmetic'a.
4. Fisie'a si istoria naturale cu privire mai alesu la gradinaritu si la ocupatiuni femeiesci.
5. Cantu.
6. Caligrafi'a si desemnu.
7. Lucruri de mana femeiesci.

Datu din siedinti'a consistoriului archidiece'sanu, ca senatu scolasticu, tienuta in Sibiu, la 17. Novembre, 1876.

Pentru Escelenti'a Sea D-lu archiepiscopu si metropolitu:

Nicolau Pope'a m. p.
Archimandritu si vicariu archiepiscopescu.

ad Nr. 3305. Scol.

Programu de invetiamentu

pentru sc'olele populari de confessiunea gr. or. rom'ana in archidiece'sa gr. or. rom'ana din Transilvania

Obiectele de invetiamentu:

1. Doctrin'a religiunei si a moralului.
2. Cetirea si scrierea.
3. Calcularea din capu si cu cifre, si cunoscerea mesurilor din patria.
4. Gramatic'a.
5. Fisie'a si istoria naturale cu privire la modulu de vietia si la tienutul, de care se tiene partea cea mai mare a parintiloru copiiloru.
6. Geografi'a si istoria patriei.
7. Esercitii practice in economi'a rurale si mai alesu in gradinaritu.
8. Scurta cunoscere a drepturiloru si detorintieloru civili.
9. Cantu.
10. Esercitii corporali cu privire la exercitiulu militaruu.

Pentru Escelenti'a Sea d-lu Archiepiscopu si Metropolitu.

Nicolau Pope'a m/p.
archimandritu si vicariu archiepiscopescu.

Budapest'a 6 Deceb. 1876.

Vulpea cea cu trei peri in crescetu carea inainte de 6 ani a documentatu cumca mai bine cuno'sce pusestiunea si situatiunea Franciei dec'atu insusi guvernulu francezu, asi'a se vede ca se ocupa seriosu cu studiarea

referintieloru tieriei no'stre, si utcumque binisioru cuno'sce nu vreu se dicu slabiciunile, dar' chiaru si natura unguriloru.

De candu este la ordinea dilei cestiunea orientala, tienut'a Germaniei insufla cea mai mare ingrigire — nu dicu guvernulu pentruca pe acest'a inca nime nu-lu scie ce voiesce — ci mai cu sema diurnalistice magiare, pentruca Bismark, care favoritu de noroculu armeloru tiene in mani astadi sortea Europei — continuu tacea.

Asia se vede inse ca intreprinderea filoturcului e'g'ezu, care prin lordulu Salisbury pe la tote usile a batutu pentru de a-si casciga aliati contr'a Rusiei, si nicairi n'a aflatu ce a cercatu, a deschisu gur'a acestui barbatu mutu.

Vineri la banchetulu parlametului germanu intre pahare s'a dechiaratu si elu in cestiunea orientala a la lordulu Beaconsfield, si dechiaratiunea lui a produsu mare bucurie in Israilu, va se dica in diurnalistic'a austro-ungara, care cu pucine exceptiuni este manuita de fiii lui Israilu.

Acum'a nici o frica nu mai au omenii nostri de rusi, pentruca Bismark a disu, ca Germani'a se va nesui ca sa se sustiena pacea, ier' inc'atu ac'est'a aru fi cu neputintia, sa se localizeze resbelulu intre poterile beligeranti, va se dica intre Rusi'a si Turci'a, si in actiune ea numai atunci aru pasi, candu s'aru periclitata integritatea bunului seu vecinu Austro-Ungari'a, a carui sorte i'jace la inima.

Lui nu-i insufla ingrigiri discordia ce domnesce astadi intre Austri'a si Ungari'a, pentruca elu este convinsu, cumca in momentulu supremu de cumva Domnitoriulu Franciscu Iosifu imbracatu in uniforma de generalu alu honvediloru s'aru pune in fruntea magiariloru, ac'esti'a aru pune tote la o parte si i-aru urma cu entusiasmu.

Din ac'esta frase se vede cumca Bismark pre bine cuno'sce vanitatea magiariloru, si ac'esta frase a si avutu efectulu doritu, pentruca diurnalistic'a magiara unisono salta de bucuria, si nu se uita la partea esentiala a dechiaratiunei, carea involve mai mare periculu pentru filoturcii nostri dec'atu tacerea observata de Bismark pana aci.

Ce va se dica „localizarea“ resbelulu intre rusi si turci?

Va se dica: Angli'a se-si caute de treba acasa si se nu umble dupa potcove de cai morti pe la Constantinopole, caci pe turcu nu-lu mai pote sustiene in vietia nici cu „mochus“ulu seu dictatu de egoismu negutiatorescu.

Va se dica elu e intielesu cu Rusi'a, ca se ispravescu cu turculu odata, si se coroga map'a orientului dupa placu.

Va se dica: ca aerulu Europei sa se curatie de miasmele cadavru-lui turcescu, — pentru-ca fia fanatismulu mahomedanu catu de puternicu, aceea totu nu o mai crede adi nimenea, ca aru fi in stare sa reporte invingere contr'a colosulu dela nordu plus poporele resculate din Turci'a europena de astadi.

Russulu s'a dechiaratu solenu ca nu voiesce din resbelulu cu turcii nici o estindere teritoriala. Ac'est'a i-o si pote crede Europa, — inse de aci nu urmaza ca

invingerea lui nu pote deveni periculo'sa pentru Ungari'a.

Deocamdata e de ajunsu pentru elu atata: ca saradice perunele Turciei europene cate-vastaturele, fia chiaru independinti la vedere, acelea inse in fapta totu-deun'a voru sta la dispusestiunea lui, politic'a lui nu este de adi pe mane, elu scie si pote ascepta, si in fine „kommt Zeit, kommt Rath“, — ce este inevitabilu este inevitabilu

Germani'a? scurtu la vedere trebue sa fia acelu politicu, care se lasa a fi sedusu cu momeli ce suntu diametralu opuse programulu naturalu alu acestui statu nationalu.

Fras'a cu „uniform'a de honvedu“ inca pote sa-si alba insemnatatea sea; cine scie? in ce directiune se va misca actiunea Germaniei atunci, candu Domnitoriulu Austro-Ungariei se va imbraca in uniforma „de generalu de honvedu“? ore nu va fi aplecata Germani'a a-i dice: cumca-i sta pre bine cu acea uniforma ungurésca, aru fi pecatu sa o lapede pentru cea vechea nemtiésca, care i-aru prinde bine ei de unu petecu pe a sea

Pe la noi atmosfer'a e plina de crise ministeriali.

Adi cade ministeriulu austriacu, mane celu magiaru, poimane ambele, si eara-si nici unulu.

Ministrii din Vien'a totu pe rendu se aréta pe la noi, pentruca Domnitoriulu inca este aici. — Se tienu consilii peste consilii ministeriali comune sub presiedinti'a Domnitoriului, comune fara Domnitoriulu, separate etc. Publiculu ascépta cu nerabdare rezultatulu, si ac'ela nu mai vine. Situatiunea e neschimbata, si cris'a permanenta.

Atat'a se scie, ca Domnitoriulu a luat treb'a in manile sele, aru dori sa pota complana divergentiile dintre ambele guverne respective state ale monarchiei comune, dar' inca nu i-a succesu nici chiaru Lui ac'est'a.

Ministrii nostri cu cei austriaci si viceversa, numai oficiosu la demandarea Preinalta stau de vorba. Ministrii cislaitani s'au dechiaratu: cumca ei nu suntu in stare a executu stipulatiunile din Maiu; — ai nostri au respunsu ca ei acea basa nu o potu parasu, prin urmare cu unu guvern care nu sta pe acea basa ei nu voru pacta, si nu se convoiescu nici la prolongirea terminulu de a presentu camereloru stipulatiunile staverite intre ambele guverne.

Deci intre aceste doué guverne ori-ce incercare de invoie'la este imposibila.

In ac'est'a situatiune ambele guverne si-au depusu sortea in manile Maiestatiei Sele.

Ce va face Domnitoriulu intre aceste impregiurari critice? in momentulu ac'est'a nime nu o scie,* — un'a este necontestaveru, ca pe aici toti suntu ingrigiti, chiaru si ac'ei'a cari dealtmintrea intru nimic nu suntu multiamiti cu guvernulu.

Fric'a nu este numai de caderea guvernulu, caci acestu „Christkindli“ li-aru placé multor'a ca se lu pota

* Vede tel. serviciulu nostru specialu. R.

duce acasa pe craciunu, dar' se temu ei de alt'a, se temu ca nesuccediendu crearea unui „modus vivendi“ cu banc'a din Vien'a, si urmandu ruptur'a preste totu si in privinta celorlalte cestiuni, in lips'a totala de creditu, de care ne bucuramu deja in pietiele Europei; inc'atu nu potemu nici vinde nici eloca nimic, pana un'a alt'a va fi statulu necesitatu se faca pe banchieriulu, si apoi va se urmeze o catastrofa de care au se tremure in prim'a linia toti ac'ei'a cari si-au elocatu banii in hartii de statu, si de ac'esti'a suntu multi, pentru-ca e mare numerulu hartieloru no'stre de statu.

Nici garanti'a de statu nu este totu-deun'a cea mai sigura ipoteca, — comoda si efitin'a economia de „forfecu“ se resbuna cate-odata mai cumplitu dec'atu ori-care alt'a

Cestiunea bancei nationali

a adusu Ungari'a si in specie pe cestiunea magiara, dupa insa'si recunoscerea foiloru magiare, intr'o positie atatu de critica, cum nu s'a mai aflatu dela catastrofa de Mohacs inc'oce.

Starea financiara a Ungariei a ajunsu multiamita economisarei si ocarmuirei de pana acum'a, la sapa de lemn. Creditulu, ce altcum nu e mijlocu radicalu, ci numai un'a dintre cele mai nepotrivite paliative spre momentan'a acoperire a lipsei, — a trecut tote marginile, intre cari s'aru mai pute valoru. Cu tote acestea lipsele statulu cresc nu scadu. Si astu-feliu e de cea mai mare importantia, putemu dice, conditie de esistintia intrebarea: de unde sa se mai astupe — dupa ce dările si imposititele au trecut mai preste gradulu suportabilitat'iei — multe si adencile gauri ale masinei de statu, cari neastupandu-se la tempulu lor amenintia mereu nu numai starea pe locu, ci cutropirea de totu a masinei.

Diferitii ocarmuitori de pana acum'a ai vistiriei no'stre publice, si-au cascigatu pre rendu meritulu de a administru de adi pre mane; pana candu li se incurcara unuia dupa altulu intru atat'a itiele, inc'atu ne mai sciindu in catrau, a trebuitu se faca locu altui'a, carele de nou se indeplinesca acela'si experimentu.

Actualulu financiaru de statu se pare a fi nimeritu cuiulu in capu, candu nascocitu cestiunea reformei dărilor de consumu, a tarifelor vamali si a bancei. De aci avé sa ne vina mantuirea no'stra economica si financiara. Si nu mai pute incapea indoiela, ca in scurtu tempu financiele no'stre se voru pute mesura cu ale ori-carui altu statu din Europ'a.

Speranti'a inse inc'ela. Si cu catu a fostu mai dulce speranti'a no'stra intru vindecarea grabnica si sigura a miseriei no'stre economice si financiari prin reformele inventate; cu atatu e mai amara esperanti'a ca avantajiele sperate fura numai inchipuite si ca adi ne aflamu intr'o miseria de siguru mai potentiata!

Resultatele petractariloru intre ministeriele ambeloru parti ale monarchiei, din Maiu a. c. nu ne adusera si nici nu ne promitu nici unu folosu. Preste totu petractarile acestea paru a nu fi dusu dela inceputu la unu intielesu definitivu, nici chiaru intre ambele deputatiuni. Si starea de adi a cestiunei bancei ne demustra ca

chiaru ceea ce a crediutu regimulu nostru de terminatu, avu unu caracteru numai provisoriu si conditiunatu.

Reformele in privinti'a dărilor de consumu si a tarifelor vamali resp. rezultatulu pertractărilor in privinti'a reformelor acestor'a, e inca detrasu discutiunei publice. Cu atât'a mai neplacutu atinge inse pres'a magiara, cestiunea bancei in stadiulu ei de adi, dupa care se pare ca totulu ce s'a crediutu de facutu, are sa se priveasca de nefacutu.

Sirguinti'a regimului ung. de a reformă si banc'a natiunale din Vien'a pre basa dualistica, dupa proportiunea cuotelor pentru acoperirea speselor comune de 70 si 30 cu impartirea fondului de metalu si administrarea ei in forma dualistica in Vien'a si Pest'a, — se vede a remanea prelânga tôte încordările de pâna acum zadarnica.

Guvernulu austriacu intetit de matadorii bancei si de partidulu din care a esitu, nu voiesce se mai scie nimic'a de statutulu pentru reformarea bancei in form'a dualistica pretinsa de magiari. Guvernulu nostru, tienendu mortisiu la reformarea ast'a, amenintia pentru casulu cându nu s'ar' efepni, cu formarea unei banci separate de statu si solvirea cuotei pentru spe-sele comune, cu seduli de ale bancei sele de statu; cu alte cuvinte cu obligatiuni garantate numai prin starea economica si financiara de adi si din viitoriu a Ungariei.

Ce urmări pôte avé colisiunea acést'a atâtu de acuta, in casu cându nu i-aru succede prudentiei monarchului de a o aduce la o complanare; si pôte inchipui ori-cine. Bune urmări nu pôte avé nici cum si in deosebi nu pentru noi cetatienii ungureni, cari cu notele de statu abia ne vomu puté procurá articoli de lipsa din afara si abia vomu puté sustiené si restrinsulu comerciulu de pâna acum'a cu tierile din afara. Pentru statu inse inca nu pôte avé folosu durabilu formarea bancei de statu si edarea notelor ei, pentru ca de-si vistieri'a statului si va acoperi séu mai bine dicându si va amana prin notele sele pre unu tempu obligamintele, de alta parte ier' i voru scadé venitele; dupa ce dările si diferitele prestatiuni de statu negresitu ca se voru efepni ier' in note de statu si astfelu vistieri'a statului insasi va avé la dispositia mai multu notele sele.

Ce urmări inse pôte avé solvirea cuotei pentru spe-sele comune — dintre care o parte e a se solvi chiaru in moneta sunatóre — prin note de statu unguresci? Numai viitorulu ne pôte descoperi.

Marti in 30 Novembre, conformu conclusului sinodalu din 1874, se va serba in tóta archidiecea năstra transilvana memori'a neuitatului Archiepiscopu si Metropolitu a Marelui Andreiu baronu de Siagun'a.

Junimea dela institutul nostru teologicu-pedagogicu, constituita in societatea de lectura „Andreiu Siagun'a“, arangiă pentru presér'a acestei dile (luni in 29 Novembre) o siedintia publica in Seminariulu Andreianu cu urmatórea programa:

1. „Romania multu cercata“, poesi'a de Boiu, melodi'a de Cuntianu, esecutata de corulu vocale.
2. „Cuventare ocazionali“, rostita de Basiliu Damianu cler. an. III.
3. „Sentinel'a Romana“, poesi'a de Alessandri, declamata de Daniu Chirila, cl. a. III.
4. „Insemnatatea studiului istoriei natiunale politice si bisericesci“, disertatiune, rostita de Ioanu Strevoiu, clericu an. III.
5. „Tudoru Domnu“, poesi'a de

Niculescu, cântata de Ioanu Punteanu cl. a. I. si Basiliu Voin'a.

6. „Tiganulu vendutu“, poesi'a de Boliacu, declamata de Alesiu Popoviciu cl. a. II.
7. „Influinti'a mamei asupra educatiunei“, disertatiune rostita de Basiliu Voin'a cl. a. III.
8. „Dumnedieulu nostru“ poesi'a de Lapedatu, melodi'a de Cuntianu esecutata de corulu vocale.

In totu momentulu asteptămu sa audimu ceva despre conferinti'a diplomatica intrunita la Constantinopole. Sciri telegrafice dela 5 Decembre st. n. ne spunu numai ca lord Salisbury a sositu in acea di si ca conferinti'a avé sa se deschida indata. Alte sciri, cari inse nu potu fi privite decâtu de anticipatiuni nesigure, intarescu ca resbelulu nu se va poté evitá, inse elu va fi localisatu intre Russi'a si Turci'a. Altele ne mai spunu, ca Angli'a, ori câtu de hotarita mai nainte a sarí intr'ajutoriulu Turciei, dupa unu arangiamentu nou diplomaticu intre dens'a si Russi'a, s'aru fi aplicatu de acést'a din urma asiá de tare încátu nu va pune pedeci unei ocupatiuni rusesci.

Dreptu semnu ca ocupatiunea rusesca este aprópe de realizare, cu alte cuvinte, de a se dá freu liberu evenimentelor in orientu aru fi, ca prefectii in Romani'a suntu confidentiali avisati si instruiti cum au sa se pórte la intrarea cea mai de aprópe a unei armate rusesci de 150,000 ómeni. Romani'a, se dice mai departe, se va alaturá cu fortiele ei armate acestor'a, dupa ce a aratatu ca din puterea ei nu se pôte opune intrărei rusiloru, iera de alta parte ajutoriulu invocatu dela puterile garante inclusive dela Turci'a pentru sustienere neutralitătii nu la pututu dobândi. Romani'a nu va radică nici macaru unu protestu formalu contr'a invasiunei rusesci.

Din Bucuresci s'au diriguat spre Calafatu in nóptea dela 4 spre 5 Decembre, cu trenu specialu, regimentulu Nr. 4 cu 8 baterii complete, iera arsenalulu, archivulu catastrulu si alu municipiului s'a transportatu la Tergoviste.

Russi'a a denumitu dejá pre principele Cercavski de comisariu civilu pentru Bulgari'a. Acestuia i se alatura cá adjuncti Abaza, Samarin, Chruscirov si Isacov. Problem'a acestor comisari este intemeierea reformelor si ordinei celei nóue in Bulgari'a, asiá precum o voiesce Russi'a.

Cuventarea lui Bismarck de care amintiramu intr'o scire telegrafica in altu numeru si astadi amintimu ierasi intr'o scire telegrafica ca a fostu bine primita in cercurile mai inalte din Vien'a, pare a fi avutu efectu contrariu in Budapest'a*) si cercurile din Vien'a de unde se inspiréza „P. Ll.“ Fói'a acést'a privește cu multa neincredere in cele spusse de Bismarck in parlamentulu germanu cá respunsu la o interelatiune si deduce ca cu tôte asigurările bismarkiane evenimentele orientali potu luá o desvoltare încátu Austro-Ungari'a sa fia silita a pasi contr'a Russiei.

„P. Ll.“ nu mai crede in „fictiunea“ aliantiei celor trei imperati, carea indata ce se va incepe seriozitatea sângerósa va disparé cá fumulu. Austro-Ungari'a incheia numit'a fói'a nu se pôte lapedá nici odata de detoriintiele cátra esistinti'a sea propria.

Cetimu in „Románulu“:

O mare panica s'a respânditu astadi in Bucuresci, comunicându-se dela orasiile de porturi, unde ea este si mai mare: trecu turcii! este tipetulu ce se aude, si cei ce 'si aducu aminte de selbateciile basbuzuciloru, chiaru si in 1854 la Turnu-Magurele spre esemplu, se implu de spaima.

*) Vedi cor. din Budapest'a din frunte. R.

Suntemu in positiune de a afirmá, pentru liniscirea acestor temeri, ca nici unu motivu seriosu nu le pôte justificá pâna astadi. Nici poduri pe Dunare nu se facu, nici o amenintiare de trecere nu este; in fine, nimicu din asemeni viiete nu este esactu.

Incátu privește incursiunile selbatece de cari poporatiunile nóstre se temu, sperămu ca guvernulu va luá mesuri de padia, cu tôte ca chiaru guvernulu otomanu va face acést'a padia destulu de bine, spre a nu lasá cá pamentulu nostru se fia calcatu de bandele selbatece de basbuzuci. O asemene padia aru fi folositoare mai cu osebire Turciei.

Cetimu in „Unirea Democratica“:

Reu voitorii Romaniei, acei'a cari au privitu progresulu nostru cá o stavila cotropiriloru, ce in diverse tempuri au incercatu asupra-ne, vedu cu ochi rei pregatirile ce se facu inaintu, si cauta a ne arétá puteriloru garante cu dispositiuni belicóse si intentiuni de aventuri, cari in totu-déun'a au fostu departe de spiritulu politicu alu guvernului liberalu. Concentrarea armatei in cutare séu cutale punctu alu tierii este pentru ei indice de nesinceritatea nóstra; iera vizitele de curtenie, ce se facu intre suveranii vecini prin intermediulu ministriloru, suntu atâtea semne de o aliantia vedita.

Decisiunile conferintiei dela Constantinopole, noi trebuie sa le asteptămu cu arm'a la bratiu; acést'a in scopulu de a mantiené sigurantia inaintu si acea a fruntarielor, cându aru fi amenintiate. Aceste cuvinte testuale ale tratatului dela Parisu, 1856, 1858 (art. 26, 43), suntu recunoscerea unui dreptu sacru, care decurge din suveranitatea nóstra, si care odata mai multu ne-a fostu recunoscutu prin mentionat'a conventiune. Déca dar', acestu tratatu, pre lânga alte cestiuni ce voru preocupá conferinti'a dela Constantinopole, va face objectulu deliberatiunei ambasaduriloru, acést'a nu poate fi decâtu neapertatu in scopulu de a-i dá o mai mare taria si prin urmare o sanctiune garantiei colective a puteriloru, de care ne bucurămu pâna astadi. O atare decisiune aru asigurá pentru totu-déun'a sórtea Romaniei, si aru creá o stavila, care pusa intre dóue mari puteri, totu-déun'a gat'a a intrá in lupta, aru fi mijloculu celu mai eficace pentru asigurarea păcii orientului. Integritatea si inviolabilitatea teritoriului romănu, recunoscute solemnmente de puteri cá necesare echilibrului europénu, precum s'a recunoscutu acést'a Elvetiei prin tratatulu din 1815, aru fi o recompensa meritata pentru atitudinea nóstra corecta, recunoscuta de mai tóta pres'a européna. In acestu sensu, inse cu aplicatiune la integritatea Turciei, voiesce a lucrá si ministeriulu englezu prin delegatii sei la conferinti'a.

Déca acestu dreptu nu ni s'aru cunósce si nóue, si déca, fâra a cere permissiunea tierii spre a trece prin teritoriulu nostru, un'a din puterile in litigiu aru face-o, nu ne remâne altu decâtu a cautá sa ne asigurămu esistentia séu neutralitatea prin o aliantia puru defensiva.

In senatulu Romaniei s'au petrecutu in dilele dela 19, 20 si 21 Novembre lucruri cari merita a fi cunoscute si la noi. Cu ocaziunea desbaterii adresei, prin carea se cere a se esime de sub scutul imunitătii senatoriale trei senatori, fosti ministri si cá atari dati in judecata spre a se tramite inaintea justitiei, s'au slevatu principie constitutiunale, cari voru interesá si pre cetitorii nostri.

Nepermitiendune spaciulu coloneloru nóstre mai multu, ne marginimu prelânga raporturile diariului

bucuresceanu „Timpulu“, dupa care reproducemu cele trei memorabile siedintie ale senatului.

R o m a n i ' a .

SENATULU.

Siedinti'a de Vineri 19 Novembre 1876.

Siedinti'a se deschide la óra 1 si 3/4 p. m. sub presiedinti'a dlui vicepresiedinte, M. Cogalnicénu. Presenti 54 domni senatori. — Tribunalele gemeau sub afluentia unui numerosu publicu.

Dupa indeplinirea formalitatiloru obicinuite se acordá concediu dloru Diamandi si Negruzzi.

Dlu presiedinte anuncia ca la ordinea dilei este cererea camerei de a se incuviintiá urmarirea fostiloru ministri cari facu parte din senatu.

Se incuviintiéza a se luá in desbateru proiectulu de lege pentru creditulu de 4 milióne, cerutu de ministrulu de resbelu pentru completarea armaturei si a munitiuniloru de resbelu.

Art. I si II se primesce fâra nici o discutiune, si punendu-se la votu prin bile intregulu proiectu, se primesco cu 50 bile pentru 4 contr'a, votanti fiindu 54.

Siedinti'a se suspenda pentru 10 minute.

La redeschidere d. Lungénu cetesce raportulu comisiuniloru delegatiloru in privinti'a cererei camerei pentru estradarea senatoriloru fosti ministri ale cáru conclusiuni suntu respingerea cererei camerei.

D. Iorgu Radu, face o intrebare guvernului, déca este solidariu cu procederea comisiunei camerei.

Principele Dim. Ghic'a dice ca guvernulu vede cu dreptu cuventu o preocupatiune in privinti'a acelei cereri, cáci reu voitorii au disu ca senatulu voiesce a oprí de a se face justitia. Si senatulu este romănu cá si camer'a; nu vrea inse cá unu guvernulu sa sugrumo o tíera intréga. D-sea nu intielege scopulu acelei cereri, afara déca nu va fi aceea de a se provocá unu conflictu intre ambele corpuri legiuitoare. Acést'a cu atâtu mai multu, cáci senatorii fosti ministri s'au declarat gat'a de a merge inaintea justitiei. D sea cere a se adoptá opiniunea comisiunei spre a se curmá discutiunile.

D. C. Bosianu, dupa ce arata egalitatea de drepturi ce esista intre camera si senatu, declara ca nu curtea de cassatiune este in dreptu a indepliní urmarirea, deci d-sea opinéza ca dupa art. 52 din constitutiune, traducerea inaintea justitiei a aceloru trei fosti ministri actuali senatori pôte fi libera. Sustiene acést'a opiniune, aducendu argumente ca casulu de factia este esceptionalu, si nefiindu procedura esceptionala actiunea nu pôte stá in locu; adauga dupa aceea ca puterea legiuitoare de aci inaintea este libera sa creeze acea procedura pe respunderea sea. Dar' pâna atunci fostii ministri potu fi urmariti de comitetulu de salutu publicu.

Dlu raportore Lungénu cetesce o comunicare a dlui Gr. G. Cantacuzino prin care declara ca se pune la dispositiunea comisiunei de punere sub acuzare, si apoi adauga ca facendu acelu raportu, nu s'a preocupatu de persóne.

Cestiunea e controversata de aceea nu s'a pronunciatu si nu aproba pe d. Bosianu care s'a pronunciatu cu atât'a usiurintia.

D-sea tocmai fiindu-ca senatulu este unu corpu suveranu, a lasatu cá sa se pronuncie insusi senatulu, si tocmai fiindu-ca cestiunea este complicata d-sea nu si-a datu cu usiurintia parerea in privinti'a ei.

Insa mai remane a se clarificá ca déca acea comisiune lu cere pe senatoru, dandu-lu, unde are sa se

presinte. Căci unu fostu ministru nu e tramisu că simplulu senatoru înainte judelei de instructiune, ci ministru merge la cassatiune.

Déca fia-care corpu are dreptulu de acuzare, unde este legea de urmarire? Si in lips'a acelei'a cum aru fi potutu luá decisiune si fiindu-ca e recunoscutu dreptulu de urmarire nu vede unde aru fi casulu de conflictu cu camer'a, precum s'a disu. Dar' are camer'a dreptulu de urmarire pe câtu tempu constitutiunea opresce stabilitatea jurisdictiuniloru fâra legi speciale. Comisiunea i recunósce numai dreptulu de acuzare, altu ce-va nimicu, si déca senatulu aru traduce prin fapte parerea sea, de ce s'aru superá camer'a pentru acést'a, pre câtu tempu insusi camer'a n'a aprobatu vér'a trecuta unu votu alu senatului, si senatulu cu tóte acestea nu s'a superatu.

D-sea nu este sustiitoriulu guvernului trecutu dar' nu recunósce dreptulu cerutu si prin urmare, neputendu se constituie ó noua jurisdictiune fâra lege speciala, senatulu tocmai fiinduca e corpu maturu, trebuie se judece si sa ia o decisiune matura, căci in fati'a tecsteloru positive ale legi, senatulu nu póte altu-ceva decâtu se ia in considerare conclusele raportului.

D. Cobalcescu, sustiene opiniunea emisa de dlu Bosianu dar' nu cu aceeasi putere de argumente. Aducendu esemplu pe Angli'a, dice ca in acestu statu ambele corpuri legiuitóre au dreptulu de darea in judecata a ministriloru, dar' ca instructiunea o face corpulu ce ia iniciativ'a acuzarei. Deci fiinduca Camer'a a luatú iniciativ'a trebuie se faca si instructiunea.

D. Apostolónu, dice ca cerea vine dela o comisiune si senatulu nu póte tiené corespundintia cu oricine. Senatulu dupa regulamentul seu nu e obligatu la acést'a. Adresele comitetului si a camerei vinu fâra mijlocirea guvernului, căci astfelu trebuie sa se faca comunicările dintre aceste dóue corpuri. D-sea sustiene ca senatulu nu e in dreptu a respunde de cum la cerere, dar' nici la acea adresa.

Se mai dice ca se nu se considere acést'a cestiune de forma. Dar' suntu impregiurări in cari form'a e principala. De acést'a natura e si cestiunea de fatia. Mai este intrebarea déca se póte recunósce autoritatea cu care s'a investitu acelu comitetu. Acést'a nu e prevediutu nicairi, si fiinduca nu e lege, trebuie senatulu sa aprobe acelu procedeu?

Apoi cá sa se desbrace o persóna de o calitate ce are, de o demnitate ce ocupa, trebuie se fia sentintia, si in lipsa de aceea, póte sa remana dreptulu comunu, póte sa reglementeze acelu comitetu séu insasi camer'a. Prin urmare noi nu putem admite acele opiniuni desbracatóre. Aici nu nu se aplica, art. 52 din const. căci fostii ministri n'au incetátu de a fi senatori, nu i a desbracatu de acést'a demnitate nici acelu comitetu. Iér' legea de urmarire nu esista, si pâna la acea lege numai curtea de cassatiune e in dreptu de a calificá faptululu si de a face urmarirea. De alta parte e posibilu cá fia-care corpu sa-si faca elu insusi procedur'a, si acést'a intr'ó tíera cu legi, intr'ó tíera constitutiunala? Se póte crede ca nisce fosti ministri actuali senatori se fia lipsiti de garantiile de cari se bucura celu din urma muritoriu? (Aplause prelungite.) Se scie ca tribunalele esceptionale suntu cele mai periculóse, si ce póte se fia de ele cându procedur'a dupa care voru urmá nu e stabilita? (Aplause.)

Fiiduca nu e nimicu prevediutu, eata ce aru trebuí sa se faca!

Urmarirea fiindu unu actu judecatorescu, ea nu póte se fia facuta de altu cine-va decâtu de persónele cari apartienú justitiei.

Putemu noi adi, fatia cu instruc-

ti'a atátu de respandita, adi cu o junime inteligenta, puteamu noi sa negámu adevéru?

D-sea citéza cuvintele dloru Ionescu si Vernescu, din sesiunea trecuta cari s'au inforatu de puterile cu cari se investea acelu comitetu. Cestiunea nu se mai póte numi controversata căci in acestu casu tóte s'aru puté controversá, admitiendu cá se judece celu ce abuséza.

Se va dice ca dreptulu de urmarire 'lu are si nu face cererea decâtu din reverintia. Acést'a 'i aminteste fabul'a: Corbulu si Vulpea.

S'a disu ca nu se prevede in constitutiune alta prescriptia. Dar' déca se urméza asiá in Angli'a, acolo esista votu si lege; esista aprobarea jurisconsultiloru, pre cându la noi in casulu de fatia, nu este nici procedura, nici lege, nu este nici precedentu, si jurisconsulti eminenti cá si onorat. nostru raportoru suntú contr'a creerei acestui precedentu, si déca s'aru aprobá ce credeti d-v.? sciti déca se va oprí unde-va acelu comitetu si ce va face elu.

Se citéza Engliter'a, apoi acolo camer'a de susu este o instantia judecatoréscá, si ea face instructi'a. Acolo mai este practic'a, pre cându la noi se creéza unu procedeu straniu.

D-sea sustiene ca nu trebuie sa se respunda acelei adrese de cerere de estradare, căci déca aru fi avutu camer'a dreptulu, ea atunci nici ca mai facea acea cerere. Refusulu nu va fi casulu de conflictu, precum s'a disu, căci insusi acei fosti ministri s'au declaratú gat'a de a merge inaintea, autoritáti care 'i va citá. Prin urmare d-sea, terminandu, cere respingerea cererei, trecendu senatulu la ordinea dílei, spre a fi armonie între partide si concordie, si astfelu spre a puté fi gat'a sa facemu fatia evenimentelorú grele din afara.

Orele fiindu inaintate siedinti'a se radica la 5, amanendu-se continuarea desbaterei pentru Sambeta 20 Novembre.

Siedinti'a dela 20 Novembre 1876.

S'a urmatu desbaterea asupr'a cererei de a urmari pe fostii ministri actualmente senatori. Au vorbitu pentru dnii Gianu, ministrulu lucrárilor publice si ministrulu justitiei; iér' contr'a procedurii jacobine a adunátoru au vorbitu príncipele Dim. Chic'a.

Guvernulu a declaratú ca considera cá votu de blamu respingerea acestei cereri.

Orele fiindu inaintate si cerându-seamanarea desbaterei pe mâne, d. ministru de interne a cerutu prelungirea siedintiei căci destulu suntú dóue díle de cându se vorbesce.

Presidentulu senatului a observatu dlui ministru de interne ca numai guvernulu n'are dreptulu de a se plânge, căci mai tóta siedinti'a de adi senatulu a ocupat'ó ascultându pe dnii ministri.

Punendu-se la votu prin bile prelungirea siedintiei, s'a respinsu, anuciându-se cea viitóre pentru mâne Dumineca 21 Novembre.

Eaca si raportulu dlui P. Lungénu, despre care amu vorbiu in numerulu de eri.

Domniloru Senatori! Comitetulu delegátoru alesu de sectiunile senatului, pentru cercetarea adresei presidentiei onor. camere a deputátoru cu Nr. 66 din 15 Novembre curentu, relativa la mijlocirea ce face cátra onor. senatu pentru a binevoí sa dea autorisatiunea prevediuta de art. 52 din constitutiune in privinti'a fostiloru ministri, cari se afla senatori, si anume, dd. Lascar Catargi, generalu Ioanu Em. Florescu si G. Cantacuzino, intrunindu-se in diu'a de 17 Novembre curentu, sub presiedinti'a dlui colonelu T. Calinescu, in numeru complectu de cinci membrii si anume:

Dlu Al. Gianu, d. Al. Negruzi, d. colonelu T. Calinescu, d. D. Rascanu si

Subscrisulu, reportore, si luându in cercetare procesele verbale ale fia-carei'a sectiuni, a veditu ca:

Sectiunea I in majoritate de siese membrii a primit'ó, iér' minoritatea compusa de cinci a respins'ó pe urmatórele motive:

I-ju. „Ca in v'rtutea art. 14 din constitutiune, nimenea nu póte fi sus-trasu dela judicatorii sei firesci.

II-lea. „Ca dupa art. 101 din constitutiune, ministrii suntú justitiabili, numai de inalt'a curte de casatiune si justitie, care singura in sectiuni unite, este in dreptu a-i judecá.

III-lea. „Ca prin alineatul alu III-lea alu art. 101, fiindu prevediutu ca sre a se face o anume lege pentru modulu de urmarire, apoi nu póte admite modulu de urmarire adoptatu de camera.

Sectiunea II discutându acést'a adresa si opiniunile fiindu impartite, s'a produsu de minoritatea compusa de patru membrii, urmatóreá opiniune:

„Considerându ca art. 52 din constitutiune, stipuléza, ca nici unu membru alu unei'a séu celeilalte adunári, nu póte ia tempulu sesiunei sa fia nici urmarit, nici arestatu in materie de represiune, decâtu cu autorisatiunea adunárei din care face parte afara de casulu de vina vedita;“

„Opinámu a se dá acést'a autorisatiune, conformu art. 52 din constitutiune.“

Iér' majoritatea compusa de siese membrii a emisú urmatóreá opiniune care, punendu-se la votu s'a acceptatu cu majoritate de trei:

„Considerandu ca art. 52 din constitutiune la care se refera adres'a comisiunei camerei contine o regula generale, privitóre la membrii corpurilor legiuitóre cari s'aru urmari in tempulu sesiunei pentru delictule ordinare;

„Considerandu ca in casulu de fatia este vorba de nisce persóne pentru cari art. 101 si 102 din constitutiune reguléza unu modu specialu, precum si instanti'a competenté a-i judecá, cátu si modulu de urmarire;

„Considerandu ca fia-care din ambele adunári, avendu dreptulu separatú de a dá in judecata pe ministri, adunarea ceea-lalta n'are a se pronuncia asupr'a acestei cestiuni in sine, neputendu fi chiamata a consánti asemenea votu nici a-lu reformá;

„Considerandu in sa, ca se cere senatului a autorisá urmarirea ministriloru dati in judecata, si care se afla totdeodata senatori;

„Considerandu ca senatulu déca aru esamená in fondu cestiunea, aru atinge prerogativ'a camerei, este inse datoriú dupa constitutiune in casulu acest'a cá si in cele-lalte sa esamineze numai déca cererea de urmarire i este facuta in form'a legala si de cátra autoritatea competenté;

„Considerandu ca dupa art. notatu mai susu; numai curtea de cassatiune este in dreptu a face urmarirea si a caracterisá delictulu;

„Considerandu ca comisiunea adunárei nu se póte pune in relatiune cu senatulu, nici chiaru biroulu camerei afara de comunicările specificate prin regulamentu;

„Considerandu ca numai curtea de cassatiune póte prin canalulu ministeriului respectivu a face asemenea cerere;

„pe aceste considerante, suntemu de parere a se respinge cererea cá facuta in modu neregulatu, remanendu cá senatulu sa esamineze cu tóta atentiunea ce merita acést'a cestiune indata ce i se va face cerere de autoritatea competenté, dupa constitutiune, si pe cale regulata.“

Sectiunea III a produsu urmatórele trei amendamente séu propuneri:

I. Propunerea dlui P. Casimiru: „A se departá mijlocirea camerei si a se acceptá mijlocirea prin gu-

vernu, in conformitate cu art. 92 din regulamentul senatului.“

Acést'a propunere punendu-se la votu s'a respinsu in unanimitate.

2. Propunerea dlui N. Manolescu. „A se dá autorisatiunea ceruta in conformitate cu art. 52 din constitutiune.“

Acést'a punendu-se la votu s'a respinsu cu majoritate de siese voturi, contr'a cinci.

3. Propunerea dlui M. Cogalnicénu.

„A se dá autorisatiune pentru legal'a urmarire si judecare a ministriloru pusi in acuzatiune de onor. adunare a deputátoru in conformitate cu art. 101 din constitutiune. Senatulu usându de dreptulu ce-i este acordatu prin art. 52 aline'a II-a din constitutiune nu invoiesce detentiunea in tempulu sesiunei sele, nici intielege a radicá senatoriloru fosti ministri pusi in stare de acuzatiune, dreptulu ce-lu au de a fi reprezentanti ai alegátoriloru respectivii.“

Acést'a propunere, punendu-se la votu s'a admisu cu majoritate de 6 voturi, contr'a 5.

Sectiunea IV, discutandu acést'a adresa, si dupa desbaterile ce s'a urmatu, dlu I. Desliu a declaratú ca se abtiene dela votu in sectiune, si ca va aretá cuvintele d-sele, in siedintia publica.

Dlu Al. Orescu a facutu urmatóreá opiniune:

„A se tramite cei trei fosti ministri, actuali senatori, dati in judecata, inaintea autoritáti competenté prevediuta de constitutiune, adeca inaintea cassatiunei séu ori-carei comisiuni autorisata de cassatiune.

„Motivele le voi espune in scrisu dupa discutiunea urmata in sectiune.“

Acést'a opiniune puidu-se la votu s'a respinsu cu majoritate de cinci voturi, fiindu trei voturi pentru dens'a.

Majoritatea acestei sectiuni in numeru de cinci a primitu autorisatiunea cum relatéza adres'a onor. camerei si a respins'ó trei din membrii sei.

Sectiunea V. in unanimitate a respinsu adres'a comitetului de acuzare sub 482 din 12 Novembre cur., pe motivele ca acelu comitetu, facendu parte din corpulu adunárei deputátoru, erá in dreptu a se adresá cátra biroulu camerei ér' nu cátra alu senatului, si a considerat'ó cá unu ce neadvenitu.

Iar' cátu pentru adres'a presidentiei onorab. camere sub nr. 66 a hotaritu in unanimitate cá sa mérga fostii ministri cari facu parte din senatu inaintea justitiei indata ce acést'a cerere va veni pe calea legala.

Comitetulu delegátoru, la rendulu seu, luându din nou in cercetare cestiunea asupr'a cárei'a se cere autorisatiunea senatului, dupa mai multe discutiuni ce au tienutu in fati'a diferiteloru opiniuni ale sectiuniloru, minoritatea compusa de dd. Al. Gianu, Colonelu T. Calinescu au opinatu a se admite, fâra nici o modificare, cererea onor. comisiuni esita din sinulu onor. camere, si care s'au reprodudu de cátra biroulu onor. adunári prin adres'a cu nr. 66.

Majoritatea inse, compusa de d. Rascanu, Al. Negruzi si subscrisulu, au primitu opiniunea majoritáti sectiunei a II, relatata mai susu, si totu deodata au binevoitu a me insarciná cu raportulu: dupa care subscrisulu vinu cu totu respectulu a pune in vederea onor. senatu, in desvoltare, motivele ce au pusú in positiune pe majoritate a nu fi de acordú cu opiniunea minoritáti. Eata-le:

Domniloru senatori! Dreptulu de acuzare alu fia-cáru din corpurile legiuitóre, forméza un'a din cele mai importante prerogative ale acestoru corpuri. Elu constituie o insemnata garantia constitutiunala, a cárei conservare va fi cu atátu mai sigura pe cátu esercitiulu ei se va face cu mode-

ratione, basatu totu-déun'a pe dreptate si in limitele legiloru si ale Constitutiunei.

Fia-care din corpurile legiuitoré are dreptulu a exercitá separatu si independentu aceste prerogative, asiá încátu cându camer'a ori senatulu acusa pre unu ministru, celalaltu corpu nu are dreptulu a discutá cestiunea in fondu, nici a aprobá séu a modificá acestu votu.

Constatámu dar' mai întâiu ca, in casulu de fatia, senatulu nici nu discuta votulu camerei relativu la acuzarea fostiloru ministri, nici nu întielege a impedecá intru ceva exercitiulu liberu alu acestui votu.

Senatulu inse, cá si adunarea deputatiloru, este in dreptu a se ocupá de o cestiune de form'a esentiala si constitutiunala cu care se póte afectá chiaru natur'a atributiuniloru sele, si care se léga directu cu misiunea ce are unu corpu legiuitoriu de a conservá intacte drepturile cá si datoriiile ce i impune Constitutiunea.

Fiindu-ca prin urmare, biuroulu camerei prin adres'a sea din 15 currentu, invita pe presiedintele senatulu cá sa se dea de cátra acestu inaltu corpu, autorizarea mijlocita cátra senatu de cátra comitetulu de acuzatiune, pentru a se urmarí trei din dnii fosti ministri cari suntu si senatori; este evidentu, ca demnitatea cá si dreptulu acestui senatu i impunu dator' a de a esaminá, déca cererea de autorizare a urmaririi este facuta in form'a cuvenita si de cátra autoritatea competentá.

Trebuint'a esaminárei acestei cestiuni se simte cu atátu mai multu, ca insusi d. presiedinte alu adunárei ne spune prin not'a sea din 15 Novembre cá sa dati autorizatiunea ceruta de constitutiune. Trebuie dar' sa esaminámu formele si modulu cum constitutiunea ne obliga a dá asemenea autorizatiune.

Sa constatámu dar' bine dloru senatori, ca „noi nu punemu in discutie, nici nu atingemu nici nu paralisámu intru ceva dreptulu camerei de a acuzá pe ministri. Acestu dreptu l'a exercitatu camer'a in deplina suveranitate, si noi nici contestámu nici controlámu exercitiulu acestui dreptu.

Prin urmare, nu s'aru puté sustiené, in modu seriosu, ca amu face sa se nasca vre-unu conflictu intre camera si senatu.

Sa se scie iérasu, in modu precisu, ca nu întielegemu de locu, a oprí urmarirea fostiloru ministri, actuali senatori, séu se-i sustragemu ori se-i scutimu de a merge inaintea judecatoriloru loru naturali. Suntemu tienti a crede ca insusi dnii fosti ministri, colegi ai nostri, suntu cei dintáiu cari aru refuzá asemenea acoperiri, si cari dorescu mai multu decâtu ori-cine a se presintá mai curendu inaintea judecatoriloru loru naturali.

Prin urmare dar', in principiu, declarámu ca vomu fi totu-déun'a gat'a a esaminá si a ne pronunziá asupr'a unei cereri de autorizare pentru urmarirea acést'a, indata ce ea se va face in formele si dupa dispositiunile constitutiunei nóstre.

Acést'a este o garantia nu numai pentru presinte dar' si pentru viitoriu. Senatulu, corpu esitu din libere alegeri a cetatieniloru, prin natura sa conservatoriu si moderatoru, nu trebnie sa procedá decâtu cu maturitatea si receal'a lipsei de pasiuni mai alesu cându este vorb'a de a exercitá dreptulu de acuzare contr'a unoru ministri; cáci déca precedentulu ce aru creá astadi aru fi gresitu, aru trebui sa procedá astfelu si in viitoriu, contr'a ori-cároru alti presenti séu viitori ministri, si atunci cestiunea de persóne séu de partide aru paralisá mersulu gradatu si solidu alu dezvoltárei institutiuniloru nóstre.

Cându comitetulu de acuzare alu

camerei invóca in not'a sea, trimisa prin biuroulu adunárei, art. 52 din constitutiune, ea are in vedere, neaparat, o regula grnerala privitóre la o autorizare ceruta camerei ori senatulu pentru urmarirea ori-cáruí deputatu ori senatoru care aru fi comis unu delictu óre-care. Pentru darea in judecata si urmarirea unui ministru esista insa regulele speciale prevediute prin art. 101 si 102 din constitutiune, singure aplicabile in casulu de fatia.

Regul'a generala inse este in armonie si confirma pe cea speciala. Déca pentru ori-ce deputatu, care aru comite unu delictu privatu óri unu delictu in exercitiulu unei functiuni de judecatoriu ori sub-prefectu, cererea de urmarire se face prin organulu ministeriului, si se exercita acea urmarire de cátra instantiele judecatoresci competente a-lu judecá, totu asiá neaparatu trebnie sa se urmeze si pentru unu deputatu ori senatoru, care a avutu onórea de a fi ministru.

Nu amu întielege pentru ce garantiile constitutionale si de justitibili aru fi mai mari pertru deputatulu ori senatorulu ce aru fi urmaritu cá fostu sub-prefectu decâtu cá fostu ministru!

In casulu de fatia ni se cere a se urmarí unii din colegii nostri cá fosti ministri. Constitutiunea in art. 101 si 102 a prevediutu modulu specialu, cum se acusa si de cátra cine se judeca si se urmarescu fostii ministri. Constitutiunea indica dar' anume ca numai inalt'a curte de cassatiune constitue judecatorii naturali ai unui fostu ministru, si art. 102 din constitutiune ne spune ca numai acesti judecatori au dreptulu pâna la formarea unei legi speciale, a caracterisá delictulu, adeva a urmarí, a face pe judele de instructiune alu unoru fosti ministri!

Precum in dreptulu comunu si conformu art. 52 din constitutiune, numai instantia competentá a judecá pre unu deputatu séu senatoru cá fostu functionariu, are si dreptulu de a instruí si urmarí pe unu asiá prevenitu, asemenea si in casulu de fatia cându celu acuzatu este unu ministru nu se póte luá dreptulu de urmarire dela judecatorii sei naturali, chiepati de lege a-lu judecá.

Chiaru déca amu voi sa nu cunoáscemu acestu dreptu. Constitutiunea ne aru oprí; cáci ea in art. 14 ne spune ca „nimeni nu póte fi sustrasu dela judecatorii ce-i da legea,“ iér pe alta parte, déca dreptulu de a instruí s'aru dá altor'a decâtu judecatoriloru instituiti, inca aru trebui pentru acést'a cá celu putienu se fia o lege speciale, care sa tréca prin ambele corpurile legiuitoré. Atunci inse aru trebui sa avemu in vedere art. 104 din constitutiune care dice ca „comisiuni si tribunale estraordinare nu se potu creá sub nici unu felu de numire si sub nici unu felu de cuventu.“

Judecatorii ce-i da legea fiindu in casulu de fatia dupa prescriptiunile art. 101 din constitutiune, curtea de casatiune, ce singura este in dreptu de a urmarí si instruí, si cererea de autorizare pentru urmarirea fostiloru ministri, trebnie prin urmare sa vina dela dens'a, prin ministeriulu respectivu, cu care nu mai putemu corespunde in asemenea materii. Déca senatulu aru recunóscé altor'a dreptulu de a instruí séu urmarí, in casulu de fatia, nu aru face óre cu acést'a o violare flagranta a art. 14 si 104 din constitutiune, din pactulu fundamentalu alu tieréi?

In fati'a acestoru considerante, precum si in fati'a dispositiuniloru prescise in art. 104 din Constitutiunea tieréi:

Majoritatea comisiunei delegatiloru, pe de o parte s'a vediuu anevaita a nu puté corespunde punctualmente la adres'a ce a avutu in discutie; iér' pe de alt'a spre a dá o dovéda de respectulu ce are pentru drepturile camerei si consideratiunea

pentru votulu datu, de punerea in acuzatiune, a mai multoru persóne ce au facutu parte din ministerile precedente, — dreptu consacratu prin art. 101 din constitutiune, opinéza:

Dreptulu de urmarire in principu 'lu accepta, spre a evitá o nóua corespundintia, rezultatulu cárei'a nu aru fi decâtu o intardiare, acestu dreptu inse comisiunea delegatiloru nu-lu póte intinde decâtu in limitele art. 101 si 102 din Constitutiune, si fára a se violá intru nimicu dispositiunile art. 104, iérasu din Constitutiune, cáci astadi senatulu nu este nici sesisatu nici preocupatu a face o lege precum prescise aliniatulu alu doilea de sub art. 101 din Constitutiune.

Aceste conclusiuni subsemnatulu, raportore, le supune la drépt'a apreciare a inaltului senatu, si 'lu róga cu totu respectulu a le aprobá.

(Va urmá) P. Lungeanu, raportoru.

Sciri telegrafice.

Vien'a 8 Decembre. In cestiunea pactulu dualisticu se astépta la totu momentulu decisiunea préinalta. „Fremdenblatt“ spune: schimbarea ministeriului este eschisa si se astépta incheierea pactulu prin nemijlocit'a actiune a amendurorur parlamentelor.

Cuventarea lui Bismarck a facutu buna impresiune in locurile mai inalte.

Ragusa 7 Decembre. Miriditii s'au hotáritu a se alipi definitivu la Muntenegru.

Telegrama.

(serviciu specialu alu „Tel. Rom.“)

Budapest'a 9 Decembre. Eri a fostu ministru Tisza in audientia la Regele, unde a raportatu despre situatiune cerendu decisiunea Domnitoriului, carea inse n'a urmatu. Se afirma inse ca Domnitoriulu aru voi, cá cestiunea baneci sa se incredintieze unei comisiuni regnicolarie compusa din ambele legislatiuni. Corpulu diplomaticu din Vien'a este aici, eri a avutu conferintia la ambasadorulu rusescu Novikoff.

Varietáti.

* Bibliografia. Protocolulu sinodulu archidiecesei greco-orientale romane din Transilvania, ténutu in primavér'a anulu 1876, a esitu de sub tipariu in cuprinsu de 11 cóle in formatulu de pâna acum, si contine:

Siedintiele sinodulu I—XIII Nr. 1—19 lângá cari s'a adausu:

A). Actulu convocárei sinodulu archidiececanu si dispositiunile consistoriali pentru alegerea deputatiloru. Conspectulu cercurilor electorale si alu comisariloru consistoriali. Formulariu de protocolu despre alegerea deputatiloru mireni.

Instructiuni pentru comisarii consistoriali.

Formulariu de protocolu pentru alegerea deputatiloru preotiesci.

Formulariu de protocolu pentru actulu scrutiniului la alegerea deputatiloru mireni.

Formulariu pentru credentionalele mireniloru.

B). Cuventulu presidiale la deschiderea sinodulu.

Bugetulu consistoriului archidiececanu pre an 1876/7 in ordulu statoritu de sinodu.

Bugetulu pre an 1876/7 in positiuni grupate dupa natur'a recerintieloru.

Conspectulu deputatiloru sinodali dupa cercuri; si catalogulu acelora'si in ordine alfabetica.

* Congregatiunea comitaténsa a comitatulu Sibiului; audimu, ca va fi convocata in scurtu tempu. Atragemu atentiunea membriloru, aducendule aminte ca obiectele

ce se voru pertratá in congregatiunea viitóre suntu de mare importantia.

* Curiositati politice. Se vorbesce ca russia nu voiescu a ocupá Bulgari'a, ei voru intrá numai in Serbi'a spre a privighiá reformele din Bulgari'a si Bosni'a.

Alta scire care vine dela congregatiunea „de propaganda fide“ vorbesce despre colosalele ajutórie banesci ce le da Angl'a Turciei pentrucá cea din urma sa se póta prepará bine de resbelu. Cur'ia romana dice: dóne religiuni false: Islamulu si ortodoxismulu se voru duelá pre viétia si mórté. Islamulu va invinge, dicu parintii din Rom'a, pentruca islamulu e mai putienu periculosu catolicismulu decâtu ortodoxismulu. — Parintii din Rom'a inca se potu inamór'a de islamu încátu sa-lu si imbratisieze.

* Diphtheritis. Plag'a acést'a bantuié de mai multu tempu comunele din giurulu Sibiului: Turnisiorulu si Poplac'a. Din Dev'a inca audimu ca ból'a acést'a cere jertfe fórté multe. In dilele din urma a pasitu in M. Osiorheiu intr'unu modu asiá de vehementu, încátu capitana-tulu cetátié s'a vediatu necesitatu a luá mesurile cele mai riguróse spre a-i pune stavila.

Burs'a de Vien'a.

Din 27 Noemvre (9 Decb.) 1876.

Metalicele 5%	60 30
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	67 10
Imprumutulu de statu din 1860	109 —
Actiuni de banca	825 —
Actiuni de creditu	137 60
Obligatiuni de desdaunare Unguresci	126 50
„ „ „ Temisorene	73 25
„ „ „ Ardelenesci	71 —
„ „ „ Croato-slavone	71 50
London	83 75
Argintu	114 25
Galbinu	6 —
Napoleonu d'auru (poli)	10 11
Valut'a nóua imperiale germána	62 20

ad Nr. 57. 1876.

Concursu.

Pentru ocuparea unui postu de capelanu lângá betránulu parochu din parochi'a Tibru in ppresbiteratulu Albei-Iulie.

Emolumentele suntu urmatórele:

1. O casa de locuintia cu gradina de legumi, si gradina de pometuri.

2. Dóne pamenturi aratóre de 1½ jugeru.

3. Dela 60 numere de case câte 1 ferdela de cucuruza in bómbe, si 1 di de lucru.

4. Dela cele 60 numere tóte venitele stolaru indatinate.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au a-si asterre concursele loru, conformu dispusetiuniloru statut. org. la subscrisulu pâna in 12 Decembre cându va fi si alegerea.

Alb'a-Iuli'a 5 Noveb. 1876.

In contielegere cu comitetulu parochialu.

Alesandru Tordosianu m/p. prot. gr. or. de Alb'a-Iuli'a.

2—3

Edictu.

Stanc'a nascuta Giurgiu, maritata dupa Ioanu Traistariu, de religiunea gr. orient. din Resinariu, carea a pai rasitu pre numitulu ei barbatu de cincari si astadi nu se scie déca mai tráfesce unde se afla, se citéza a se infacisiá la subsemnatulu foru matrimonialu, cáci la din contra, dupa trecerea unui anu dela dat'a de mai josu, se va decide asupr'a actiunei barbatulu ei si in absentia ei.

Sibiui 15 Nov. 1876.

Scaunulu protop. gr. or. alu tract. II alu Sibiului.

I. Popescu, protop.

(2—3)